

Caphela tisebenti tase-Call Centre letitsi tiniketa tinsita zokuhlaziya ngetikweleti. Loku akukavumelekile!

Kwelulekwa Ngetikweleti

1 Yini Kwelulekwa Ngetikweleti / Kubuyeketwa Kwetikweleti?

Kwelulekwa Ngetikweleti yindlela yekwetfulwa umtfwalo ngetikweleti letfolakala eNingizimu Afrika ngekuhambisana nesigaba 86 seMtsetfo Wetetikweleti Velonkhe 34 wanga 2005, njengoba uchitjiyelwe (i-NCA). Lecnhubo ihlose kulekelela batsengi labasetikweletini letingetulu kwemandla abo, ngekubaniketa:

- Teluleko tekubhajetha
- Kubakhulumela nalabo lababolekisako kutsi babakhokhise imali leyehlisiwe
- Kuhlala kabusha kwetikweleti tabo
- Kuhlolwa kwemali lengenako kanye nalokukhokhelwako

2 Kuyini kukolota ngalokwecile?

Kungalesikhatsi umtsengi aniketa Umeluleki Ngetikweleti lwatiso lolukhombisa kwekutsi angeke akhone noma angeke akwati kukhokhela tikweleti takhe ngenyanga kulabo labakweletako.

3 Letinye tinkhomba tekutsi unetinkhomba letingetulu kwemandla akho

- Unetikweleti letinyenti uma ngabe:
- Imali loyicitsa ngenyanga ingetulu kwemali loyitfolo ngenyanga/loyiholako;
 - Uboleka imali kute ukhokhele letinye tikweleti;
 - Usebentisa likhadi lakho lemali imboleko kanye/noma i-overdraft yakho kukhokhela tikweleti, kutsenga kudla, kukhokhela imali yesikolo kanye nalokuny lokudzingako; futsi
 - Kunalamanye ema-akhawunti longawakhokheli njalo kute ukhokhele lamanye.

4 Ngubani lekufanele afake sicelo sekwelulekwa ngetikweleti?

- Umtsengi losebentako futsi angakhoni kukhokhela tikweleti takhe njalo ngenyanga.
- Batsengi labashade umshado wenhlanganisela kufanele bagcwalise lifomu linye lesicelo.

5 Ngubani loweluleka ngetikweleti?

- Umeluleki Ngetikweleti lobhaliswe neMlawuli Ngetikweleti Velonkhe (NCR). Kucinisekisa kwekutsi Umeluleki Ngetikweleti ubhalisiwe ngekwe NCR noma kutfolo Umeluleki Ngetikweleti longasenzaweni yangakini, sicela ushaye ku-0860 627 627 noma ungene ku-www.ncr.org.za

6 Ngabe umtsengi angangcoliselwa ligama (abhalwe njengalongakhokhi) ngekutsi abe ngaphansi kwekululekwa ngetikweleti?

Cha. Umtsengi longaphansi kwekululekwa ngetikweleti kutawukhonjiswa kwekutsi welulekwa ngetikweleti dvutane neligama lakhe kulabo labaphatsa lwatiso ngetetikweleti. Loku akusikubi, kodwa inkomba yekutsi umtsengi ubonwe njengalonetikweleti letinyenti wase ubekwa ngaphansi kwekululekwa ngetikweleti.

7 Ngabe umtsengi angachubeka aniketwe tikweleti letinye ngalesikhatsi asalulekwa ngetikweleti?

Cha. Umtsengi lolulekwa ngetikweleti angeke aniketwe letinye tikweleti.

8 Ngabe lentalo yalama-akhawunti emtsengi itawumiswa ngalesikhatsi alulekwa ngetikweleti?

Cha. Intalo ayimi.

YATI KUTSI: Kwelulekwa ngekukhokhelwa kwetikweleti akusilo likhefu noma indlela yekonga imali ngekutsi ukhokhe kancane kulabo lobakweletako. Kuyindlela yekukulekelela ekukhokheni tikweleti lehlose kusita batsengi labanemtfwalo wekungasakhoni kukhokha.

Imininingwane Yekutsintsana: Iwebhusayithi: www.ncr.org.za Inombolo Yase-Call Centre: 0860 627 627

Umtsetfo Wekuchibiyela Tetikweleti Tavelonkhe uniketa emandla Kumeluleki Ngetikweleti kutsi akunikete sitifiketi sekungabi nesikweleti uma sewukhokhele tonkhe tikweleti tesikhatsi lesifishane sewusele kuphela nesikweleti sekukhokhela indlu, naso sibe singakasaleli emuva njengekwendlela lenivumelene ngayo.

9

Umtsengi kufanele abe ngaphansi kwelwuleko ngetikweleti sikhatsi lesingakanani?

Umtsengi utawuba ngaphansi kwelwuleko ngetikweleti adzimame atfole sitifiketi sekungasakweleti asiniketwe ngulona loluleka ngetikweleti kuphela uma ngabe:

- Tonkhe tikweleti tesikhashane (sib. Imalimboleko, emakhawunti asetitolo, emakhadi ekubolekwa imali, njll.) setikholelwe ngalokuphelele; kantsi uma ngabe
- Umtsengi unebhondi – ibhondi kufanele ibe ikhokheleke ngesikhatsi ingasaleli emuva.

10

Ngabe kwelulekwa Ngetikweleti kuyafana nekuba ngaphansi kwelwulwa kwetikweleti?

Cha

Kuphatfwa Kwetikweleti	Kulawulwa Kwesikweleti kuyindlela lesemsetsweni wekwehliswa kwemfwalo wetikweleti, lekuyindlela lehlose kusita umtsengi kutsi akhokhele tikweleti takhe. Uma ngabe sikweleti sakho singaphansi kwa 50 000, ungafaka sicelo sekuba ngaphansi kwelwulekwa ngetikweleti, njengoba loku kutakusita kutsi ukhona kukhokhela tikweleti takho ngetitolimende letehlisive njalo ngenyanga. Lenchubo ilawulwa ngekwesigaba 74 seMtssetfo Wetinkhantolo Tabomantji hhayi i-NCA.
Kuhlanganiswa kwetikweleti	Uma ngabe unetikweleti letihlukene/imalimboleko, ungafaka sicelo semalimboleko lefaka ekhatsi tonkhe tikweleti takho bese ubhadala sitolimende sinye. Lemalimboleko lensha itawukhokhela tonkhe leletinye tikweleti bese wena ubukana nalesikweleti sinye njalo ngenyanga salemali loyibekekwe kamuva kunekutsi ukhokhele tikweleti letinyenti letihlukene.

11

Emalungelo Emtsengi kanye Nemfwalo wakhe ngaphansi Kwelwulekwa Ngetikweleti

Emalungelo	Umtfwalo
Umtsengi unelilungelo lekufaka sicelo seKululekwa Ngetikweleti.	Umtsengi unemfwalo wekuniketa lwato loluphelele nalolulicinisoma uma ngabe afaka sicelo sekwelulekwa ngesikweleti. Umtsengi angashayela i-NCR kucinisekisa imininingwane yemeluleki ngetikweleti noma uma afuna kuba nesiciniseko sekutsi loMeluleki Ngetikweleti ubhaliswe ngalokusemsetsweni.
Umtsengi unelilungelo lekwati tindleko ngalokuphelele tekwelulekwa ngetikweleti uma ngabe afaka sicelo sekwelulekwa Umtsengi unelilungelo lekwati tindleko ngalokuphelele tekwelulekwa ngetikweleti uma ngabe afaka sicelo sekwelulekwa ngetikweleti. Loku kufaka ekhatsi luhla lolukhombisa ngalokucacile tonkhe tindleko lotatikhokha. UNELILUNGelo LEKUCELA LONKHE LINANI LETINDLEKO LOTATIKHOKHA NAWELULEKWA NGETIKWELETI FUTSI UNGACELA KUBHALELWA TONA PHANSI!	Umtsengi unemfwalo wekucinisekisa kwekutsi uyayisisa ngalokugcwele tindleko letiphelele talokwelulekwa ngetikweleti ngembi kwekutsi asayine lesicelo. UNGASAYINI UMA NGABE UNGAVISISI!
Umtsengi unelilungelo lekuhlala atfolo imininingwane lematisako ngalokuchubekako ngesicelo sakhe sekwelulekwa ngetikweleti lasifake kumeluleki ngetikweleti.	Umtsengi unemfwalo wekulandzelela nekucela umbiko walokwentekako kuMeluleki Ngetikweleti ngalokuphatselene ngalokwentekako ngesicelo sekwelulekwa kwakhe ngetikweleti
Umtsengi unelilungelo lekutikhetsela kutsi ufuna kukhokha njani letitolimende takhe tanjalo ngenyanga. Ngabalakukhokha kulababakolotako ngalesikhatsi bangaphansi kwelwulekwa ngetikweleti.	Umtsengi unemfwalo wokucinisekisa kutsi uyakhokha tityanga tonkhe nekutsi bufakazi bekukhokha buyatfunyelwa kuMeluleki ngetikweleti.
Umtsengi unelilungelo lokuntjintja uMeluleki ngetikweleti asuke kulomunye aye kulomunye.	Umtsengi unemfwalo wekucinisekisa kwekutsi letizafu tekutsi asuke kulona lakuye aye kulomunye Umeluleki Ngetikweleti tiyabambeka kute kutsi kungaphatfwa kabi lenchubo.

12

Tinzuzo tekwelulekwa ngetikweleti?

- Kuyakusita kutsi ukhokhele tikweleti takho
- Akudzingeki kutsi uboleke imali kukhokhela tikweleti takho
- Imphahla yakho ivikelekile
- Angeke usashayelwa tincingo ngulabo lobakweletako
- Titolimende takhona tiyafinyeleleka
- Akunasilanganiso setikweleti takho longatifaka ngaphansi kwelwulekwa ngetikweleti